

Aneta Domańska

Uniwersytet Medyczny w Łodzi

Wydział Lekarski

Organizacje społeczne wsi Czerniewice (pow. Tomaszów Mazowiecki)

W życiu wsi ważne miejsce zajmują organizacje społeczne. Rozwój Czerniewic wynika z ich wewnętrznej dynamiki, jaką posiadały na skutek zlokalizowania w nich życia; wcześniej dworskiego i parafialnego, następnie gminnego i oświatowego. W wyniku oddziaływania dworu, parafii, gminy i szkoły powstały instytucje i organizacje społeczne: wyznaniowe, kulturalno-oświatowe, polityczne, gospodarcze, samopomocowe¹. Czerniewice są nie tylko siedzibą władz administracyjnych, ale i ośrodkiem życia polityczno-gospodarczo-kulturalnego, co daje im większe możliwości rozwoju niż wsiom ościennym.

W ciągu 2007 roku przeprowadziłam z mieszkańcami gminy 37 wywiadów otwartych dotyczących organizacji funkcjonujących na terenie gminy Czerniewice. Aktualizacji danych dokonałam w roku 2013.

Samorząd, organizacje polityczne

W trakcie zbierania wywiadów i rozmów z mieszkańcami gminy Czerniewice zdecydowana większość, bo 30 z 37 zapytanych odpowiedziało, że widzi pozytywne skutki działalności lokalnych władz².

Obecnie, Wójtem Gminy w Czerniewicach jest Edward Pietrzyk, który piastuje to stanowisko od pięciu kadencji. Każdorazowo wybierany był zdecydowaną większością głosów (około 85% głosujących)³.

Radę Gminy prezentują: Przewodniczący, Wiceprzewodniczący oraz trzynastu Radnych wybranych w Wyborach Samorządowych w 2010 roku⁴.

¹ S. Kosiński, Socjologia ogólna. Zagadnienia podstawowe. PWN. Warszawa 1987, s. 126–127.

² <http://www.tvp.pl/lodz/spoleczenstwo/prowincja-na-plus/wideo/09122012/938206> [dostęp 24.06.2013].

³ Informacje uzyskane w Urzędzie Gminy Czerniewice w dniu 15.05.2013 r.

W skład gminy wchodzi 30 sołectw: Annopol Duży, Annów, Chociw, Chociwek, Czerniewice, Czerniewice Oś. Skarpa, Dąbrówka, Gaj, Krzemienica, Lechów, Lipie, Mała Wola, Paulinów, Podkonice Duże, Podkonice Miejskie, Podkońska Wola, Stanisławów Lipski, Stanisławów Studziński, Strzemeszna, Strzemeszna Pierwsza, Nowa Strzemeszna, Nowe Studzianki, Studzianki, Teodozjów, Turobów, Wale, Wielka Wola, Wólka Jagielczyńska, Zubki Duże, Zubki Małe⁵.

W czasie przeprowadzania wywiadów z mieszkańcami, rozmówcy bardzo chętnie odpowiadali na szczegółowe pytania związane z władzami gminy. W pytaniu o widoczne pozytywne skutki działalności lokalnego samorządu, rozmówcy wskazali na przyłączenie do kanalizacji wszystkich wsi należących do gminy, na poprawę jakości gminnych dróg i chodników, na powstanie Gminnego Ośrodka Kultury⁶, a także na ogólną poprawę życia na wsi i dążenie władz gminy do wyrównania różnic z życiem w mieście. Mieszkańcy chwalili działalność władz gminy, mającą na celu integrację Czerniewian⁷.

W wywiadach pytałam o to, czy wejście Polski do Unii Europejskiej zmieniło sytuację Czerniewian, głównie rolników. Tylko trzy osoby udzieliły negatywnej odpowiedzi. Pozostali zgodnie argumentowali, że rolnicy otrzymują dotacje unijne na produkcję rolną, na zakup paliwa do maszyn rolniczych, dopłaty do terenów zalesionych oraz, że rolnicy, tak jak pracownicy zatrudnieni w branży pozarolnej mogą przechodzić na wcześniejsze emerytury⁸.

Na pytania związane z sytuacją polityczną, 21 osób odpowiedziało, że nie interesuje się polityką i ich stosunek do partii politycznych jest obojętny. Wśród zainteresowanych tym tematem najwięcej osób sympatyzowało z Polskim Stronnictwem Ludowym, następnie z Sojuszem Lewicy Demokratycznej, Prawem i Sprawiedliwością, a najmniej z Platformą Obywatelską. Nikt nie podał, że podziela program polityczny innej partii poza wymienionymi⁹.

Najstarsze tradycje działalności polityczno-organizacyjnej w Czerniewicach posiada niewątpliwie ruch chłopski. W wyborach do sejmiku w 1922 roku w gminie najwięcej – 31% głosów oddano na Stronictwo Chłopskie¹⁰. Już po 1905 r. zaznaczył się tu wpływ polityczny ruchu ludowego, a także robotniczego z Tomaszowa Maz., Łodzi i Warszawy. Nadal, spośród działających na tym terenie partii politycznych, Polskie Stronictwo Ludowe posiada liczącą prze-

⁴ <http://bip.ugczerniewice.madkom.pl/#Y2xpY2tNZW51R2V0Q29udGVudHMoNzEwLDEsMCK=> [dostęp 24.06.2013].

⁵ <http://czerniewice.e-tomaszowski.pl/index.php/services/view/1/13> [dostęp 24.06.2013].

⁶ Wywiady 1K, 1M. Prywatne archiwum autorki (P. a. a.).

⁷ XVI Dożynki Gminne. Gmina Czerniewice. „Tomaszowski Informator Tygodniowy” 2010, 34(1049), s. 1 i 12.

⁸ Wywiady 1K, 5K, 6K, 1M, 4M. (P. a. a.).

⁹ Ibidem.

¹⁰ Z. Matuszewski, Powiat Rawsko-Mazowiecki, Rawa Mazowiecka 1929, s. 209.

wagę członków wśród mieszkańców gminy Czerniewice. Kolejną partią, pod względem liczby członków, działającą na terenie gminy jest Sojusz Lewicy Demokratycznej, wśród mieszkańców gminy są pojedynczy członkowie Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości¹¹.

Ochotnicza Straż Pożarna (OSP)

Historia Ochotniczej Straży Pożarnej w Czerniewicach sięga 1920 roku, skupiłam się jednak na wątku samopomocowym, a na nie historycznym charakterze tej organizacji.

OSP w Czerniewicach jest organizacją, która do dziś nie zatraciła swego znaczenia na wsi. OSP jest współorganizatorem życia kulturalnego Czerniewic, nie tylko podczas zabaw czy bali, ale również w czasie świąt i uroczystości państwowych i kościelnych. Poświęcenie sztandaru, rocznica powstania jednostki czy otwarcie remizy jest okazją do zorganizowania lokalnych obchodów z udziałem: władz i samorządu lokalnego, przedstawicieli kościoła, miejscowego społeczeństwa, zaprzyjaźnionych instytucji i strażaków z okolicznych OSP. Uroczystości te przyciągają mieszkańców, kształtują prestiż i autorytet jednostki oraz integrują wokół niej społeczeństwo.

Uroczystym wydarzeniem są dla jednostki obchody święta patrona strażaków – św. Floriana. Co roku, 4 maja, lub w najbliższą temu świętu niedzielę, strażacy w mundurach galowych udają się do kościoła parafialnego na mszę świętą. Uroczysty pochód zamyka samochód strażacki. Podczas nabożeństwa strażacy ze sztandarem stoją przed ołtarzem. Przed laty organizowano również w tym dniu zabawy taneczne, ale obecnie obchody święta są skromniejsze¹².

W ciągu całej swej działalności OSP utrzymuje ścisły kontakt z kościołem. Podczas świąt i uroczystości druhowie w galowych mundurach towarzyszą proboszczowi¹³.

OSP w Czerniewicach prowadzi i prowadzi szeroko pojętą działalność praktyczną. Jej członkowie wezwani sygnałem dźwiękowym w przypadku wybuchu pożaru solidarnie stają do akcji. Oprócz tego, organizuje Czerniewicach i okolicznych miejscowościach dni ochrony przeciwpożarowej. Rokrocznie w pierwszych dniach maja strażacy sprawdzają porządki oraz zabezpieczenia przeciwpożarowe w każdym gospodarstwie. Również w miejscowej szkole podstawowej z okazji "Dnia Strażaka" organizowane są dla uczniów konkursy wiedzy pożarniczej.

¹¹ Informacje uzyskane w Starostwie Powiatowym w Tomaszowie Mazowieckim w dniu 15.11.2007 r.

¹² Wywiad 13M. (P. a. a.).

¹³ Ibidem.

Udział strażaków w życiu wsi zaznacza się również ich uczestnictwem w czynach społecznych. Nie ogranicza się to wyłącznie do prac przy OSP. W czasie budowy nowego kościoła drухowie własnymi ciągnikami wywozili wykopaną ziemię i przyczepami przywozili cegły. Podczas budowy Gminnego Ośrodka Zdrowia również pomagały zastępy ochotniczych strażaków.

Strażacy wypożyczają remizę do organizowania w niej wesel i innych uroczystości rodzinnych, dzięki temu jednostka uzyskuje dodatkowe pieniądze, które przeznaczają między innymi na utrzymanie i modernizację remizy.

OSP posiada salę pamięci, w której wisi sztandar, przechowywana jest Kronika Ochotniczej Straży Pożarnej w Czerniewicach, dyplomy, puchary i odznaczenia przyznane drухom za zajmowanie czołowych miejsc w zawodach strażackich oraz pamiątki i inne dokumenty z działalności jednostki.

OSP utrzymuje ścisłą współpracę z innymi organizacjami i instytucjami działającymi we wsi. Zawsze chętnie i nieodpłatnie wypożycza swą salę na spotkania i kursy Koła Gospodyń Wiejskich (KGW). W rewanżu za to gospodynie przygotowują poczęstunki podczas strażackich uroczystości. Panie z KGW Pomagały również w sprzątaniu sali po remoncie poświęcając kilka wieczorów na mycie okien, podłóg, zawieszanie firanek¹⁴.

Co roku strażacy biorą udział w dożynkach gminnych i powiatowych, reprezentując gminę Czerniewice¹⁵.

Jedną z najpopularniejszych form działalności kulturalno-rozrywkowej OSP były zabawy taneczne, dostarczały one rozrywki dorosłym mieszkańcom wsi. Były to imprezy, które nie tylko integrowały ludzi, ale jednocześnie stanowiły jedno z bardziej znaczących źródeł dochodu dla OSP, jednak od kilkunastu lat nie są już organizowane. W rozmowie z wieloletnim drухem dowiedziałam się, że dochód ze sprzedaży biletów nie pokrywał kosztów zużycia energii elektrycznej i opłaty za usługi zespołów muzycznych, które na żywo bawiły uczestników. Większość młodych ludzi jest bardziej zainteresowana dyskotekami w lokalach profesjonalnie do tego przygotowanych w miastach¹⁶.

Obecnie OSP liczy 150 drухów (mężczyzn). Strażaków łączy wspólnotowa więź koleżeńska i przyjacielska. Udział w OSP daje drухom poczucie bezinteresownego wykonywania dla społeczeństwa „czegoś dobrego”¹⁷.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ XVI Dożynki Gminne. Gmina Czerniewice. op. cit.

¹⁶ Relacja M. P., zapis rozmowy z dnia 21.07.2007 r. (P. a. a.).

¹⁷ Relacja Ł. K., zapis rozmowy z dnia 22.09.2007 r. (P. a. a.).

Kółko Rolnicze (KR)

Jedną z głównych organizacji i najbardziej rozpowszechnioną formą współdziałania rolników jest, a właściwie na dzień dzisiejszy należy powiedzieć, że było, Kółko Rolnicze. Zajmowało się modernizacją rolnictwa, mechanizacją produkcji rolnej, wprowadzaniem ulepszonych metod gospodarowania, rozpowszechniało wiedzę rolniczą poprzez organizację odczytów, wystaw rolniczych, konkursów, pomagało w zakupie maszyn i urządzeń rolniczych.

Na terenie gminy znajdowały się dwa KR: w Czerniewicach i w Studziankach¹⁸. Z rozmów z mieszkańcami wsi ustaliłam, że po II wojnie światowej do lat dziewięćdziesiątych XX wieku KR działały na zasadzie regularnego zakładu pracy, będącego pod zarządem Urzędu Gminy w Czerniewicach. Zatrudniały wykwalifikowanych pracowników. Posiadały odpowiedni park maszynowy oraz budynki do jego przechowywania. W roku 1994 obydwie KR zostały sprzedane osobom prywatnym. W miejscu KR w Czerniewicach utworzono stację benzynową. W Studziankach, na terenie byłego KR, po pełnej modernizacji otwarto przedsiębiorstwo „Adrom”, które zajmuje się sprzedażą materiałów budowlanych i opału.

Mieszkańcy uważają, że obecny stan rolnictwa i mechanizacja indywidualnych gospodarstw powodują brak zapotrzebowania na usługi Kółek Rolniczych¹⁹.

Koło Gospodyń Wiejskich (KGW)

Koło Gospodyń Wiejskich w Czerniewicach jest organizacją społeczno-gospodarczą, która ma znaczny dorobek w podnoszeniu poziomu życia na wsi. Niestety nie udało mi się ustalić dokładnej daty powstania KGW, wiadomo jednak, że jego prace związane były ściśle z pracami KR i OSP istniejącymi w Czerniewicach. Obecna Przewodnicząca podaje, że istnieje ono od lat sześćdziesiątych ubiegłego wieku, pierwszą Przewodniczącą KGW była Janina Skorupińska, następnie, od 1975 roku dotychczas jest Bogumiła Gwiazdowicz. Obecnie organizacja nosi nazwę Gminnej Rady Koła Gospodyń Wiejskich, jednak mimo zmiany nazwy cele i struktura KGW pozostały bez zmian²⁰.

Do KGW w Czerniewicach należy około 30 pań²¹. Do KGW przyjmowane są wszystkie chętne kobiety, członkinie łączy przyjacielska więź, praca zespoło-

¹⁸ Wywiady 1K, 2K, 1M, 9M, 11M, 12M. (P. a. a.).

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Wywiad 3K. (P. a. a.).

²¹ Wywiad 1K., op. cit.

wa daje im zadowolenie, a zajmowane czołowe miejsca w konkursach kulinarnych na różnych szczeblach podnosi ambicje członkiń²².

Przy KGW, które zajmuje pomieszczenie na zapleczu Remizy OSP istnieje wypożyczalnia naczyń. Instytucja ta cieszy się dużym powodzeniem przy okazji organizacji przyjęć weselnych, komunijnych i innych rodzinnych uroczystości.

W miesiącach jesienno-zimowych, kiedy kobiety mają więcej czasu, organizowane są kursy, na których gospodynie pogłębiają swe umiejętności i zapoznają się z nowościami dotyczącymi żywienia rodziny, możliwości wykorzystywania owoców i warzyw oraz przygotowywania z nich posiłków i przetworów. Poznają nowe przepisy na ciasta, surówki, sałatki, potrawy świąteczne i okolicznościowe, sposoby nakrywania do stołu. Biorą również udział w kursach dotyczących sposobów upraw i pielęgnacji roślin ozdobnych – doniczkowych i ogrodowych, uczą się układania kompozycji kwiatowych i stroików świątecznych.

Kursy kulinarne kończą się degustacją potraw przy herbatce, w gronie członkiń KGW²³.

Działalność KGW nie ogranicza się jednak tylko do urządzania spotkań na miejscu, w Czerniewicach. Od kilku lat, we wrześniu organizowane są wyjazdy na Święto Kwiatów, Owoców i Warzyw do Skierniewic, na różnego rodzaju konkursy kulinarne, pierzawkowe i okresowe. Imprezy te służą upowszechnianiu wiedzy rolniczej, nowych metod i kierunków upraw i hodowli. Przy okazji wystaw osiągnięć rolniczych, warzyw, owoców i kwiatów kobiety mogą zakupić do domu nowoczesny sprzęt czy nasiona i sadzonki roślin. Kilka razy gospodynie miały okazję zobaczyć gospodarstwa agroturystyczne i zapoznać się z dodatkowymi możliwościami czerpania dochodów z rolnictwa²⁴.

Oprócz wyjazdów dydaktycznych organizowane są również wycieczki krajoznawcze, zarówno do miejscowości turystycznych, jak i sanktuariów. Wycieczki do sanktuariów organizowane są we współpracy z księdzem proboszczem oraz Kółkiem Żywego Różańca. Rokrocznie panie z KGW świętują z okazji Dnia Kobiet. Panie przygotowują poczęstunek, a potem we własnym gronie mile spędzają wieczór²⁵.

KGW współpracuje z innymi organizacjami działającymi w gminie. Po remoncie remizy OSP członkinie Koła pomagały strażakom w przygotowaniu Sali. Członkinie pomagały sprzątać sale lekcyjne przed oddaniem do użytku nowego gmachu szkoły i przedszkola.

Przy ogromnej ilości pracy w gospodarstwach rolniczych spotkania członkiń KGW nie są zbyt częste. Ograniczają się właściwie do kursów, pokazów,

²² Wywiad 3K., op. cit.

²³ Wywiad 3K., op. cit.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Relacja B. G., zapis rozmowy z dnia 15.08.2007 r. (P. a. a.).

szkoleń. Za to poza organizacją kobiety często się ze sobą spotykają. Wszyscy dobrze się znają, utrzymują więc kontakty towarzyskie na gruncie prywatnym²⁶.

KGW w Czerniewicach jest corocznie od 2001 roku, organizatorem „Powiatowego Konkursu Kulinarnego”, który w powiecie przyjął już zwyczajową nazwę „Czerniewickie gotowanie”²⁷. Członkinie czerniewickiej KGW zdobywają czołowe miejsca w konkursach kulinarnych i tak w roku 2001 w „Konkursie o puchar i nagrodę Wójta Gminy Czerniewice na „Najatrakcyjniejszą i najsmaczniejszą potrawę wiejską” KGW w Czerniewicach zajęło I miejsce. W „I Powiatowym Konkursie Kulinarzym Potraw Regionalnych” w 2002 roku I miejsce zajęła Gmina Czerniewice, w kolejnych trzech edycjach tegoż konkursu w 2003, 2004 i 2005 roku Czerniewice zajęły II miejsce²⁸. Podczas V Konkursu w 2006 roku III miejsce²⁹. W rok później, podczas VI edycji, w 2007 roku KGW w Czerniewicach znów zajęła I miejsce³⁰.

Podczas VII edycji w 2008 roku, przed rozpoczęciem zabawy podano do wiadomości, że polska kuchnia i jej potrawy to jedyna dziedzina gospodarki odporna na wszelkie zawirowania polityczne... i pogodę³¹.

Serwowano wiele potraw z tradycyjnej kuchni polskiej, przebojem była pokazna gicz cielęca w galarecie³². KGW rokrocznie otrzymywała nagrody i wyróżnienia za przygotowywane potrawy. W roku 2012, podczas XI edycji konkursu I miejsce zajęło KGW w Podkonicach, gm. Czerniewice³³.

W roku 2004 członkinie KGW zajęły II miejsce w IV Pierzawce Powiatowej³⁴. Kolejny raz II miejsce na podium w tej dyscyplinie panie z czerniewickiego KGW zajmowały w latach 2006 i 2007^{35 36}.

KGW bierze udział w świątach kościelnych; procesjach, zdobieniach kościoła, a także w świątach okolicznościowych takich jak Dożynki, Dzień Kobiet, Ostatki. Panie z KGW kultywują nauczanie piosenek ludowych, przyśpiewek i pieśni kościelnych. Dbają o zachowanie i utrzymanie rawskiego stroju ludowego – 10 członkiń posiada kompletny strój, wraz z nakryciem głowy³⁷.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Pyszności z Czerniewic. „Tomaszowski Informator Tygodniowy” 2006, 22(829), s. 1 i 24.

²⁸ Powiatowy Konkurs Kulinarny – Czerniewice. Materiał dostępny w Gminnej Bibliotece Publicznej w Czerniewicach.

²⁹ Pyszności z Czerniewic..., op. cit.

³⁰ Wywiad 3K., op. cit.

³¹ Wielkie smakowanie. Tomaszowski Informator Tygodniowy 2008, 21(932), s. 1 i 23.

³² Ibidem.

³³ <http://www.youtube.com/watch?v=BmxSdkBcvbU> [dostęp 15.05.2013].

³⁴ Darły!!! „Tomaszowski Informator Tygodniowy” 2004, 48(750), s. 48.

³⁵ Wywiad 3K., op.cit.

³⁶ Wywiad 6K. (P. a. a.).

³⁷ Wywiad 3K., op.cit.

FSO-Polonez Tuning Klub

W Czerniewicach działał FSO-Polonez Tuning Klub. Jego prezesem był Kamil Grzelka. Ten młody człowiek od dzieciństwa interesował się samochodami marki polonez i polski fiat 125p. Klub był przede wszystkim klubem wirtualnym, bez składek, za to z bardzo dobrą stroną internetową. Zrzeszał ponad 1900 klubowiczów. Organizacja działała przez kilka lat. Członkowie znali się głównie z rozmów na forum internetowym³⁸.

Na terenie wiejskiego parku przy amfiteatrze, we współdziałaniu Automobilklubu z Tomaszowa Maz. organizowane były zloty miłośników polonezów i fiatów 125 p. W pierwszym zlocie, który odbył się w 2003 roku uczestniczyło 60 samochodów i ponad setka ludzi³⁹. W dniach 17–18 lipca 2004 roku odbył się II Ogólnopolski Zlot FSO-Polonez Tuning Klub^{40 41}. Zjawilo się 41 samochodów i około 70 osób⁴². Władze gminy Czerniewice oddały zlotowiczom we władanie cały park wiejski z amfiteatrem. Powstało tam miasteczko namiotowe i parking. Nie zabrakło ogródków gastronomicznych i innych kramów⁴³.

Pierwsi miłośnicy polonezów i dużych fiatów przyjechali do powiatu tomaszowskiego już w sobotni rano i mogli zapoznać się z okolicą. Uczestnicy zbierali się do południa, a później wyruszyli kawalkadą do Tomaszowa Maz., w asyście policyjnego radiowozu⁴⁴.

„Myślę, że była to udana impreza – opowiada Kamil Grzelka, jeden z organizatorów. Oprócz "stałych" uczestników zlotu, w Czerniewicach pojawiło się sporo kierowców, którzy wpadli na jeden dzień czy też kilka godzin. Tłumaczyli się brakiem czasu, koniecznością pracy w sobotę lub w niedzielę. Cóż, takie czasy. Większość zlotowiczów, rozjeżdżając się, zapowiadała udział w kolejnym spotkaniu za rok. Też w Czerniewicach”⁴⁵.

³⁸ <http://www.fso.ptk.prv.pl> [dostęp 14.02.2008].

³⁹ Relacja K. G., zapis rozmowy z dnia 17.02.2008 r. (P. a. a.).

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ http://www.Gazeta_echo.pl/cgi-bin/echo/events.pl/2004.07.18-2004.07.18. [dostęp 17.02.2008].

⁴² <http://www.Czerniewice2004.fsoptk.prv.pl>. [dostęp 17.02.2008].

⁴³ Relacja K. G., op. cit.

⁴⁴ Miłośników polonezów i dużych fiatów nie brakuje. „Tomaszowski Informator Tygodniowy” 2004, 30(732), s. 6.

⁴⁵ Relacja K. G., op. cit.

Mleczarnia

W latach pięćdziesiątych, po II wojnie światowej powstała w Czerniewicach Spółdzielnia Mleczarska, która miała swe filie w Studziankach, Chociwiu i Podkonicach. Członkami tej spółdzielni do końca lat 90-tych było około 85% gospodarzy z Czerniewic. Prowadzili ją w tym czasie sami chłopcy sprawując funkcje członków zarządu, rady nadzorczej, kierownika mleczarni. Wśród nich byli m.in.: Hieronim Pacocha, Stanisław Ziółkowski, Jan Gierach, Julian Gwiazdowicz⁴⁶. Spółdzielnia łączyła rolników o różnym stanie majątkowym, i tych posiadających wiele krów, i tych, którzy mieli tylko jedną.

W latach sześćdziesiątych mleczarnia w Czerniewicach przestała być placówką samodzielną, a stała się Punktem Skupu Mleka dla Okręgowej Mleczarni w Tomaszowie Maz. W 1990 roku zlikwidowano filię w Studziankach. Od roku 1996 do dziś mleczarnia nadal jest tylko punktem skupu mleka, który skupuje mleko dla Łódzkiej Spółdzielni Mleczarskiej „Jogo”⁴⁷.

Bank Spółdzielczy

Od 1962 roku w Czerniewicach istniał jedynie Punkt Kasowy przy Punkcie Skupu Żywca w Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”. Punkt ten należał do Tomaszowskiego Banku Spółdzielczego (TBS). Po 10 latach, w 1972 roku TBS otworzył w Czerniewicach swoją filię. W Komitecie założycielskim byli: Bolesław Szymczak, Jan Rybak oraz Teresa Kocik⁴⁸.

Głównym celem powołania filii banku było przezwycięzenie niedorozwoju i biedy w środowiskach wiejskich oraz uniezależnienia się rolników od lichwiarskich pożyczek⁴⁹.

Rolnicy coraz częściej zgłaszali zapotrzebowanie na dodatkowe środki finansowe, które były potrzebne im do prowadzenia i utrzymania produkcji rolnej. Środki oferowane przez ówczesne instytucje finansowe były bardzo wysoko oprocentowane, a formalności biurowe niejednokrotnie przerastały możliwości rolników. Właśnie wtedy pojawiła się konieczność stworzenia jednostki, której działalność odpowiadałaby potrzebom i możliwościom rolników. Tą instytucją był bank spółdzielczy⁵⁰.

⁴⁶ Wywiad 2K., op. cit.

⁴⁷ Wywiad 3K., op. cit.

⁴⁸ Relacja T. K., zapis rozmowy z dnia 21.02.2008 r. (P. a. a.).

⁴⁹ E. Gostomski, Europejskie banki spółdzielcze, „Gazeta Bankowa” 2006, 46, s. 12.

⁵⁰ A. Alińska, Bankowość spółdzielcza w krajach Unii Europejskiej, wyd. Twigger, Warszawa 2002, s. 11.

Bank przejął całokształt obsługi rolnictwa indywidualnego. Okres ten datuje się w historii banku jako okres, dynamicznego rozwoju i dużego postępu w rolnictwie. Bank, poprzez właściwą politykę kredytową, wpływał na dalszy rozwój gminy i społeczeństwa. Jednak zmiany administracyjne i dostępność kredytów oraz korzystniejsze warunki lokat w konkurencyjnych placówkach w Tomaszowie Maz., czy Rawie Maz. spowodowały zamknięcie placówki. Filia TBS w Czerniewicach działała do roku 1996⁵¹.

W roku 2000 otwarty został w Czerniewicach Oddział Powszechnej Kasy Oszczędności, a w 2005 roku Oddział Powiatowego Banku Spółdzielczego w Tomaszowie Maz.⁵²

Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” (GS)

Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” istniała w Czerniewicach od lat 40 XX wieku. W jej skład wchodziła piekarnia, mleczarnia, przetwórnia mięsna, rozlewnia wód gazowanych, skład węgla i materiałów budowlanych oraz kilkanaście sklepów różnych branż, a także restauracja „Czerniewianka”⁵³. Do GS należał również Punkt Skupu Żywca i warsztat stolarsko-ślusarski, świadczący odpłatne usługi dla mieszkańców gminy oraz będący zapleczem technicznym GS. Obecnie spółdzielnia jest w stanie likwidacji^{54 55}.

Główna siedziba Spółdzielni, biura i zarząd, znajdowała się na terenie byłego majątku ostatniego dziedzica Czerniewic, Adolfa Buchowieckiego.

Część zabudowań należących do dworu, między innymi stajnia, wozownia i obory, zostały zaadaptowane dla potrzeb GS. Znajdowały się tam magazyny nawozów, środków ochrony roślin, pasz dla zwierząt oraz materiałów budowlanych.

Swoje lata świetności GS w Czerniewicach miała w latach osiemdziesiątych. Należało do niej około 2000 członków. Wraz z przełomem gospodarczym zmieniał się również charakter pracy spółdzielni. Wiele sklepów zostało wykupionych przez prywatne osoby, zamknięto rozlewnię wód gazowanych. Piekarnię, przetwórnnię mięsa oraz skup żywca wynajęto prywatnym przedsiębiorstwom, w niedługim czasie ten sam los spotkał magazyny oraz warsztat

⁵¹ Relacja T. K., op. cit.

⁵² Ibidem.

⁵³ Powiat rawski., op. cit., s. 547–548.

⁵⁴ Relacja A. P., zapis rozmowy z dnia 27.02.2008 r. (P. a. a.).

⁵⁵ J. Michalik, Co z tą spółdzielnią w Czerniewicach? Echo powiatu tomaszowskiego, 1999, 5(302), s. 6 i 7.

ślusarsko-stolarski⁵⁶. Praca GS zawężała się do rozliczeń opłat wynajmu poszczególnych lokali handlowych i usługowych.

Parafia

Instytucją, działającą w środowisku wiejskim, wokół której koncentrowało się społeczne działanie mieszkańców, była w przeszłości parafia. Proboszcz był jednym z głównych organizatorów życia społecznego ludności wsi. Dzisiaj sytuacja wygląda zupełnie inaczej. Kościół stracił swą dawną wyłączność w kształtowaniu światopoglądu ludzi i kierowaniu ich życiem społeczno-kulturalnym.

W Czerniewicach ludzie z własnej inicjatywy grupują się w organizowaniu działań o charakterze religijnym.

Rada Parafialna

Przy kościele istnieje Rada Parafialna, do której obligatoryjnie zapisywani są wybrani przez mieszkańców sołtysi poszczególnych wsi. Przewodniczący wybierany jest spośród sołtysów w anonimowym głosowaniu.

Celem Rady Parafialnej jest pomoc proboszczowi w organizowaniu spraw technicznych, jak na przykład: budowa drogi dojazdowej do cmentarza, sprzątnięcie terenu wokół kościoła, dbałość o parkan i żywopłot, a także coroczne porządki i prace remontowe w kościele oraz plebani⁵⁷.

Kółko Żywego Różańca (KZR)

Kółko Różańcowe skupia wyłącznie kobiety, które w liczbie 25 pań, w każdą pierwszą niedzielę miesiąca, gromadzą się na zbiorowej modlitwie w kościele. Każda z nich otrzymuje tajemniczkę różańca z tekstem modlitwy, którą wymienia co miesiąc z kolejną członkinią Koła. Spotkania różańcowe nie są pozbawione również charakteru towarzyskiego. Przy okazji świąt wielkanocnych, bożonarodzeniowych, z przyniesionych z domu ciast, sałatek panie przygotowują poczęstunki. Tradycją stało się też łamanie opłatkiem. Przy okazji imienin solenizantki częstują słodyczami.

⁵⁶ Relacja A. P., op. cit.

⁵⁷ Relacja Z. G., zapis rozmowy z dnia 27.06.2007 r. (P. a. a.).

Kilka razy w roku, a obowiązkowo w październiku, miesiącu modlitw różańcowych, zamawiane są w kościele parafialnym msze święte w intencji kółka oraz jego zmarłych członków⁵⁸.

Rokrocznie, w końcu kwietnia, kobiety zajmują się przygotowaniem kapliczek do miesiąca maryjnego. Panie z KRŻ wspólnie uczestniczą w majówkach i nabożeństwach różańcowych odbywających się w kościele parafialnym. Pomagają w organizacji procesji w Boże Ciało, procesji rezurekcyjnej w czasie Świąt Wielkanocnych. Noszą feretrony, figury i drewniany różaniec na specjalnie do tego przygotowanej aksamitnej poduszce. Członkinie są także wraz z proboszczem współorganizatorkami wycieczek i pielgrzymek do sanktuariów maryjnych. Przewodniczącą od lat jest wybrana jednogłośnie mieszkanka Czerniewic: Władysława Jankowska⁵⁹.

Caritas

Caritas jest instytucją charytatywną Konferencji Episkopatu Polski. Została reaktywowana w 1989 roku⁶⁰. Odwołuje się do tradycji pracy charytatywnej Caritas sprzed 1950 roku. Udziela pomocy doraźnej i długofalowej, materialnej i finansowej osobom bezrobotnym, bezdomnym, chorym, starszym, dzieciom z rodzin ubogich a także imigrantom i uchodźcom. Caritas udziela również pomocy humanitarnej ofiarom wojen, kataklizmów i nieszczęść naturalnych poza granicami Polski⁶¹.

Caritas działająca w parafii Czerniewice została założona przez księdza proboszcza 5 października 2006 roku. W jej skład wchodzi 8 parafian. Przewodniczącą jest Jadwiga Adamowicz, sekretarzem Barbara Młynarczyk, skarbnikiem Barbara Skoneczna⁶².

Celem miejscowego Caritas jest pomoc najbardziej potrzebującym parafianom, osobom samotnym i rodzinom wielodzietnym. Członkowie Caritas rozdzielają wśród potrzebujących produkty żywnościowe, które parafia otrzymuje z Caritas Polska za pośrednictwem oddziału diecezjalnego w Łowiczu⁶³. Artykuły chemiczne oraz środki czystościowe, które nieodpłatnie otrzymują potrzebujący parafianie są kupowane z darów pieniężnych, jakie Caritas otrzymuje od podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Czerniewice. Raz w roku; w okresie Bożego Narodzenia, każda, nawet najmniejsza firma w gminie, prze-

⁵⁸ Relacja W. J., zapis rozmowy z dnia 27.09.2007 r. (P. a. a.).

⁵⁹ Ibidem.

⁶⁰ Na podstawie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego (Dz. U z 1989, nr 29, poz. 154 z późn. zmianami).

⁶¹ Ibidem.

⁶² Raport I. oddziału Caritas w parafii Czerniewice, dekanat Łowicz z dnia 05.10.2006 r.

⁶³ Relacja B. M., zapis rozmowy z dnia 29.02.2008 r. (P. a. a.).

kazuje fundusze (od 100 zł do kilku tysięcy zł). W okresie Świąt Wielkanocnych, w Niedzielę Palmową, członkowie Caritas zbierają od parafian przed mszą datki „co łaska”. Z tych pieniędzy oprócz zakupu chemii gospodarczej dla najbardziej potrzebujących, finansowany jest zakup podręczników i artykułów szkolnych dla dzieci z rodzin wielodzietnych. Dofinansowywane jest wyżywienie w szkołach dla uczniów z najbiedniejszych rodzin⁶⁴.

Od roku z inicjatywy Caritas przy parafii działa dziecięcy zespół pieśni i tańca. Część zebranych pieniędzy przekazywana jest na potrzeby zespołu: stroje, sprzęt grający, wyjazdy na konkursy i festiwale⁶⁵.

Biblioteka Publiczna (GBP)

Początki działalności Gminnej, a wcześniej Gromadzkiej Biblioteki Publicznej w Czerniewicach sięgają 1950 roku, kiedy to wypożyczaniem książek, oprócz pracy w Gromadzkiej Radzie Narodowej, zajmował się Kazimierz Skonieczny. Obecnie na terenie gminy działają dwie placówki: GBP w Czerniewicach i filia biblioteczna w Podkonicach Dużych⁶⁶.

Księgozbiór zgromadzony w bibliotece obecnie wynosi 12712 woluminów⁶⁷. Korzystanie z księgozbioru ułatwiają katalogi: alfabetyczny, systematyczny, poziomowo-działowy i tytułowo-działowy dla dzieci i młodzieży. Jakkolwiek katalog w bibliotece jest swego rodzaju drogowskazem ułatwiającym wyszukiwanie książek, to bibliotekarki i tak pełnią tu bardzo często rolę przewodnika.

W ciągu roku zarejestrowanych jest około 700 czytelników, którzy wypożyczają do domu ponad 14 tysięcy książek. Z usług biblioteki korzystają zarówno dzieci, młodzież jak i dorośli. Najmłodszymi czytelnikami są 4-, 5-letnie dzieci, przyprowadzane przez rodziców lub wychowawczynię z przedszkola. Na miejscu w czytelni dużym powodzeniem cieszy się księgozbiór podręczny: encyklopedie, słowniki, leksykony, kroniki, jak również księgozbiór regionalny. W dziele „Regionalia” oprócz publikacji związanych z regionem piotrkowskim, zgromadzono dokumentację związaną z nadaniem herbu i sztandaru i inne lokalne publikacje. Czytelnik znajdzie w materiałach źródłowych będących w bibliotece tak aktualne tematy, jak: ekologia, ochrona środowiska⁶⁸.

⁶⁴ Ibidem.

⁶⁵ Ibidem.

⁶⁶ Gminna Biblioteka Publiczna, Nie tylko książka, Aktualności Gminy Czerniewice 1998, 1, s. 4.

⁶⁷ Inwentaryzacja na dzień 31.01.2008 r. Dane uzyskane w Gminnej Bibliotece Publicznej dnia 29.02.2008 r.

⁶⁸ Gminna Biblioteka Publiczna, op. cit.

Ważną formą pracy biblioteki jest popularyzacja książek i wiedzy przez organizowanie wystaw z okazji rocznic literackich i państwowych, gazetek ściennych, konkursów plastycznych oraz przyjmowanie wycieczek szkolnych połączone z lekcjami bibliotecznymi. Na uwagę zasługują koncerty muzyczne organizowane przy współpracy z Prywatnym Ogniskiem Muzycznym z Rawy Maz., które cieszą się bardzo dużą frekwencją i popularnością. W 1995 roku biblioteka zdobyła nagrodę I stopnia w konkursie wojewódzkim „Biblioteka Roku”, a w 1996 roku we współzawodnictwie na „Najaktywniejszą gminę wiejską w zakresie kultury” otrzymała nagrodę III kategorii⁶⁹.

W czerwcu 2007 roku otwarto przy GBP Centrum kształcenia na odległość. Jest to jedyny tego typu ośrodek działający w powiecie tomaszowskim⁷⁰.

Centrum kształcenia na odległość w Czerniewicach zostało wyposażone w sprzęt komputerowy, biurowy oraz kontent merytoryczny. W ramach swojej działalności prowadziło bezpłatne szkolenia e-learningowe między innymi z zakresu: informatyki, zarządzania zasobami ludzkimi, szkoleń zawodowych oraz przedmiotowych. Centrum przyczyniło się w ten sposób do promowania idei kształcenia przez całe życie poprzez zwiększenie dostępu do wiedzy na wszystkich poziomach kształcenia – od edukacji ponad gimnazjalnej do kształcenia ustawicznego osób dorosłych⁷¹.

Gminna Biblioteka w Czerniewicach korzysta z dotacji w ramach programu „Promocja czytelnictwa”, priorytet 1. – Rozwój księgozbiorów bibliotek⁷². Celem programu jest poprawa jakości zbiorów bibliotecznych i dostępu do zbiorów; w tym wsparcie wydawnictw i sieci dystrybucji książki, zwiększenie efektywności promocji polskiej książki w kraju i za granicą; rozwój czasopism kulturalnych; promocja tłumaczeń i przekładów ambitnej literatury zagranicznej, jak również zwiększenie zainteresowania książką⁷³.

Biblioteka współpracuje ze szkołami, organizacjami i ludźmi kultury, bierze również czynny udział w życiu kulturalnym gminy.

Gminny Ośrodek Kultury (GOK)

Gminny Ośrodek Kultury został otwarty 12 października 2007 roku z inicjatywy władz gminy. Działa przy Bibliotece Publicznej. Dwa razy w tygodniu,

⁶⁹ Ibidem.

⁷⁰ http://www.pcko.elearning.pl/filespace/adresy_cknonw/lista_osrodkow_lodzkie.pdf [dostęp 01.03.2008].

⁷¹ <http://www.edukacjaonline.pl/data> [dostęp 01.03.2008].

⁷² Relacja H. G., zapis rozmowy z dnia 02.11.2007 r. (P. a. a.).

⁷³ www.mk.gov.pl/po/czytelnictwo.php [dostęp 02.03.2008].

w piątki i w soboty odbywają się w GOK Warsztaty Teatralne i Plastyczne dla Dzieci i Młodzieży.

W GOK otwarto Izbę Pamięci, która upowszechnia tradycję oraz miejscową kulturę materialną, duchową i społeczną. Ekspонатami są przedmioty gromadzone od kilkudziesięciu lat przez Wojciecha Sitka, nauczyciela historii. Przynieszone przez uczniów szkoły stare przedmioty będące sprzętami domowymi, narzędziami rolniczymi, bardzo często zapomniane, leżące w komórkach, na strychach, oddane do „Kącika Pamięci” w pracowni historycznej nabierały blasku i stały się namacalnym dowodem dawnego życia kulturalnego, materialnego i duchowego w tej gminie⁷⁴.

W przyszłości planowane jest przez Urząd Gminy wydanie katalogu, dokładnie opisującego każdy eksponat⁷⁵.

Ludowy Klub Sportowy (LKS)

Ludowy Klub Sportowy „Relax” w Czerniewicach po raz pierwszy wziął udział w w rozgrywkach ligowych sezonie 1997/1998. W dniu 3 maja 1999 roku uchwalono Status Klubu i złożono wniosek o rejestrację do Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb., kolejnym działaniem było zgłoszenie Drużyny w Okręgowym Związku Piłki Nożnej (OZPN) w Piotrkowie Tryb. Opiekunem Klubu jest J. Dulemba, trenerem jest M. Miniak. Klub zaczynał od najniższej w województwie klasy B w IV Lidze Okręgowej Piotrków Tryb., w sezonie 2002/2003 awansował do klasy A, wówczas również utworzono drużynę młodzieżową do rozgrywek w grupie „Dejna”, obecnie „Juniorzy Młodszy”.

Do „Relaxu” w Czerniewicach w sezonie należy 21–22 zawodników⁷⁶. Do dyspozycji Klubu oddane zostało boisko gminne znajdujące się za remizą OSP w Czerniewicach. Na tym boisku, w niedzielne popołudnia rozgrywane są mecze z udziałem „Relaksu”. Głównym źródłem funduszy na działalność „Relaxu” jest dotacja Urzędu Gminy w Czerniewicach, ale bardzo wiele firm i przedsiębiorstw z Czerniewic również wspiera finansowo Klub od początku jego istnienia. Z pieniędzy od sponsorów sfinansowano uszycie pierwszych strojów drużynowych, a także dofinansowane są nagrody dla strzelców goli, co daje jeszcze większą motywację do zdobywania bramek⁷⁷.

⁷⁴ Relacja W. S., zapis rozmowy z dnia 02.11.2007 r. (P. a. a.).

⁷⁵ Relacja H. G., op. cit.

⁷⁶ Relacja J. D., zapis rozmowy z dnia 02.11.2007 r. (P. a. a.).

⁷⁷ Ibidem.

Fot. 1. Ochotnicza Straż Pożarna w Czerniewicach. Ołtarz przystrojony przez drużów w Boże Ciało. Fot. A. Domańska. (P. a. a).

Fot. 2. Panie z RGKGW w rawskim stroju ludowym, podczas procesji Bożego Ciała 7. czerwca 2007 roku. Fot. A. Domańska.

Fot. 3. Amfiteatr urządzony w odrestaurowanej części dworu ostatniego dziedzica Czerniewic, Adolfa Buchowieckiego. Fot. A. Domańska.

Fot. 3. Zabytkowy kościółek modrzewiowy w Czerniewicach.
Fot. A. Domańska dnia 10.10. 2007 r.

Fot. 4. Fragmenty wystawy w Izbie Pamięci przy GOK. Fot. H. Gromek dnia 21.01.2008 r.

Summary

Czerniewice is the site of action of socio-political, educational, youth, sports, social and economic, co-operative, Church organisations. The diversity of organizations affect social and cultural transformation, shape the knowledge and awareness of the inhabitants. A good relationship between existing organizations strengthen the comprehensive of village activity. The role of activists leading social organizations should be emphasized. Much depends on their commitment, talents, interests, activities and a passion for social work. They must thoroughly know their environment: the needs, ambitions, aspirations of the population. Belief in sense and conviction of the rightness of the business helps them to overcome the difficulties that appear on the way of organizing attractive initiatives and projects.